

O'LKASHUNOSLIK MUZEYI TARIXIDAN

Batirova Barno Nabiyevena

Andijon davlat tibbiyot instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada Andijon viloyatida joylashgan o'lkashunoslik muzeyi haqida gap boradi.O'zbekiston Respublikasida yuqori o'rinlarda joy olgan O'lkashunoslik muzeyi tarixi va uning ichida joylashgan me'moriy obidalar haqida ma'lumot olishingiz mumkin.

Kalit so'zlar: Andijon,eksponat,jomiy,fond,farg'ona,Namangan,shahrihon.

Andijon viloyati o'lkashunoslik muzeyi — Andijon shahrida joylashgan muzey. Viloyatning qishloq xo'jaligi sohasida erishgan yutuqlari asosida shakllangan ko'rgazmalaridan tashkil topgan (1934). Muzeydan Farg'ona vodiysida hayot kechirgan xalqlar tarixi, madaniyati, vodiyning tabiati, tabiiy boyliklari, xalq xo'jaligi yutuqlari, viloyatning mehnat va iqtisodiy aloqlarini aks ettiruvchi ko'rgazmalar, muhim tarixiy hujjatlar va ashyoviy dalillar, 300 ga yaqin tasviriy san'at namunalari, 1000 dan ziyod amaliy san'at buyumlari va boshqa bir qancha eksponatlar o'rin olgan. Muzeyda, shuningdek, o'lka tabiati, moddiy-ma'naviy madaniyati, tarixini o'zida aks ettirgan 30 mingdan ortiq noyob eksponatlar saqlanadi (2000). Andijon viloyati o'lkashunoslik muzeyining Asaka, Shahrixon, Qo'rg'ontepa, Ulug'nor, Jalaquduq va boshqa tumanlarda ham bo'limlari mavjud. Muzey 1982-yilda barcha qulayliklarga ega bo'lgan zamonaviy binoga ko'chirib o'tkazilgan.

Muzey tarixi:1934-yilda Jomiy me'moriy majmuasi hududida, o'sha paytda bozor sifatida foydalanilgan madrasa binosida sovet hokimiyati Andijon viloyati o'lkashunoslik muzeyini tashkil etishga qaror qiladi. 1970-yilda binoda O'zbekiston Davlat adabiyot muzeyi filiali ochiladi. Keyinchalik Andijon viloyati Asaka tumanida Andijon viloyati adabiyot va san'at muzeyi, 1995-yilda esa madrasa binosida Andijon viloyati adabiyot va san'at muzeyining xalq amaliy san'ati bo'limi (keyinchalik ushbu bo'lim bosh binoga aylantiriladi) tashkil etiladi. O'lkashunoslik muzeyi esa alohida binoga ko'chirilib, Andijon viloyati tarix va madaniyat muzeyi filialiga aylantiriladi.

1-rasm binoning tashqi tomondan ko'rinishi

Bosh bino: Andijon viloyati o'lkashunoslik muzeyi kolleksiyasi dastlab XX asrning birinchi yarmida Farg'ona vodiysi hududidan o'rin olgan Elatan, Sho'rtepa, Lumbitepa, G'ayrattepa aholi punktlarida olib borilgan qazishmalar natijasida topilgan arxeologik topilmalar va eksponatlar, mahalliy aholi, jumladan, andijonlik hunarmandlar tomonidan taqdim etilgan san'at asarlari bilan to'ldirilgan.

Eksponatlar orasida gilam va so‘zanalar, kulollar yasagan buyumlar, yog‘och va metall o‘ymakorligi buyumlari mavjud bo‘lgan. XX asrning boshlarida andijonlik hunarmandlar tomonidan yaratilgan ko‘rpalar to‘plami muzeyning faxri bo‘lib, unga o‘rta asrlarda yozilgan she‘rlardan misralar tikib ishlangan.

Muzey kolleksiyalaridan, shuningdek, Imom az-Zamaxshariyning „Tafsiri Kashshof“ qo‘lyozma jildlari, Shayx Abu Tolib al-Makkiyning „Quvtul kulub“ kompozitsiyasi, Mir Sayyid Sharif Jurjoniy qo‘lyozmasi, 1937-yilda xattot va rassom Mirzo Ibrohim Subxiy tomonidan ko‘chirilgan qo‘lyozmalar ham o‘rin olgan bo‘lib, ular muzey qo‘lyozmalari fondida jamlanadi. Muzeyda Boburiylar va temuriylar davrida foydalanilgan tangalardan tashkil topgan numizmatik kolleksiya ham mavjud. Shuningdek, kolleksiyada Qoraxoniylar davriga oid nodir tanga bo‘lib, unga Qur‘on suralari zarb qilingan

O‘lkashunoslik muzeyi kolleksiyasida 66 mingdan ortiq eksponatlar mavjud. Ular orasida arxeologik topilmalar, Farg‘ona vodiysining zamonaviy ustalari tomonidan yaratilgan asarlar, taxidermiya usulida ishlangan haykallar ham bor. Muzey fondida to‘plangan barcha eksponatlar Farg‘ona viloyati hududidan topilgan yoki o‘sha hududda tayyorlangan

Farg‘ona vodiysi qadim zamonlardan beri boy hudud bo‘lib kelgan. Farg‘ona hududida turli davrlarda ulkan meros qoldirgan kuchli davlatlar mavjud edi. Bular arxitektura, amaliy san‘at yodgorliklari, qadimgi davrning turli xil topilmalari, haykallar va badiiy asarlardir. Bugungi kunda ushbu yodgorliklar olimlar tomonidan sinchkovlik bilan o‘rganilib, O‘zbekistonning turli muzeylarida saqlanmoqda.

Ana shunday muzeylardan biri Andijon o‘lkashunoslik muzeyi hisoblanadi. Muzey kolleksiyasida to‘plangan barcha eksponatlar Farg‘ona viloyati hududida topilgan yoki ushbu hudud tarixiga tegishli.

O‘z hududini o‘rganish muzeyida butun kolleksiya ko‘plab yo‘nalishlarga bo‘linadi: etnografiya, tasviriy san‘at, amaliy hunarmandchilik, arxeologiya va boshqalar. Muzeyda mintaqa tarixining qadimiy, qadimiy, o‘rta asrlardagi Farg‘ona viloyati aholisining turmush tarzi haqida hikoya qiluvchi ulkan eksponatlar to‘plami mavjud.

2-rasm muzeyning ichida saqlanayotgan narsalardan na‘munalar

Muzey kolleksiyasida 66 mingdan ortiq eksponatlar mavjud. Ular orasida nafaqat arxeologik topilmalar, balki Farg‘ona viloyatining zamonaviy ustalarining asarlari ham bor: o‘z o‘tmishdoshlarining an‘analariga amal qilib, Farg‘ona viloyatining buyuk ustalarining qadimiy hunarmandchiligini qayta tiklaydigan rassomlar va hunarmandlar.

Muzey ekspozitsiyasi doimiy ravishda yangilanib turadi. Muzey tomonidan Farg'ona hududida ham, butun O'zbekistonda ham turli ko'rgazmalar o'tkaziladi. Shuningdek, har yili Andijon o'lkashunoslik muzeyi O'zbekistonning boshqa muzeylari bilan bir qatorda O'zbekiston tasviriy san'at galereyasidagi ko'rgazmada o'zining eng yaxshi zamonaviy asarlarini namoyish etadi. Shunday qilib, muzey ekspozitsiyasini hamma ko'rishi mumkin.

Foydalanilgan Adabiyotlar:

1. „Андижон вилоят тарихи ва маданияти давлат музейи“ (uz). Государственный музей истории и культуры Андижанской области.
2. uza.uz. „Укрепляется международное сотрудничество“ (uz). Uza.uz (2022-yil 15-dekabr). Qaraldi: 2023-yil 12-may.
3. admin. „Андижанский областной государственный музей истории и культуры“ (ru-RU). Сайт народных ремёсел Узбекистана (2020-yil 1-iyun). Qaraldi: 2023-yil 12-may.
4. Society. „30 слов на маленькой монете и другие артефакты древности. О чем расскажут сокровища музея в Андижане?“ (ru). Society. Qaraldi: 2023-yil 12-may.
5. „Редчайшие экспонаты музея Андижана войдут в новую книгу серии «Культурное наследие Узбекистана»“ (ru). Darakchi. Qaraldi: 2023-yil 12-may.
6. „Андижанский краеведческий музей, Андижан“. www.advantour.com. Qaraldi: 2023-yil 12-may.
7. „Государственный музей истории и культуры Андижанской области“. Telegram. Qaraldi: 2023-yil 12-may.
8. „Мемориальный парк и дом-музей Бабура“. meros.uz. Qaraldi: 2023-yil 12-may.